

plinei, doritoare să ia parte la luptă...¹. Demisia lui Kogălniceanu din guvern a pus însă capăt acestei amenințări adresate direct sau indirect Porții pentru recunoașterea de fapt a independenței României.

Evenimentele precipitându-se, Serbia și Muntenegru, în iulie 1876, declară război Turciei. De frica unei ofensive turcești, mii de familii de refugiați sîrbi trec în România. Guvernul român dă dispoziții ca să se acorde azil și hrană, pe socoteala statului, familiilor venite de peste Dunăre², iar autoritățile să meargă personal prin comune „unde se împart familiile refugiate și să luată măsuri pentru hrana celor aflați în lipsă”³.

În acest timp populația făcea manifestații de prietenie voluntarilor care plecau să lupte în Serbia. Iată ce telegrafiază prefectul de Brăila, ministrului de interne: „Cu trenul de azi au pornit 40 sîrbi și ruși. Au fost în gară pe peron peste 300 persoane care au făcut manifestație”⁴.

Prin teritoriul României se scurg, din Rusia în Serbia, voluntari, armament, medicamente. Datorită conjuncturii europene, România deși se declară neutră, permite ca ajutorul din Rusia să treacă prin România, dar voia ca acest lucru să se facă cît mai discret. Serbia, la un moment dat, nu a fost mulțumită de această atitudine a României și a făcut aluzie la Tratatul din 1868, care obliga România la un sprijin mult mai larg. În acest sens ne vom referi la unele materiale găsite la Arhiva Ministerului Afacerilor Externe al Iugoslaviei.

Într-o telegramă cifrată, din 1/13 august 1876, Ministerul Afacerilor Externe al Serbiei îi dă dispoziții agentului diplomatic al Serbiei acreditat la București, ca să-i comunice următoarele lui I. Brătianu: „Referitor la relațiile noastre prietenești cu România, sîntem nevoiți să apelăm la România ca la aliata noastră pe baza tratatului din 1868, care ne dă dreptul să cerem de la ei toate serviciile ce derivă din acest tratat”⁵. În caz că România va face greutăți în problema transportului de arme și de plumb, să-i comunice lui Brătianu că vor fi nevoiți să publice tratatul, pentru ca opinia publică să tragă concluzia din comportarea României⁶.

La 4/16 august agentul sîrb telegrafiază din București că a vorbit cu Brătianu, acesta a promis tot sprijinul, dar Ministrul de Externe al României n-a găsit copia tratatului ca să vadă precis ce obligații și-au asumat⁷. Agentul cere să se trimită o copie. Ministerul îi comunică agentului să raporteze următoarele lui Brătianu: că acest tratat a fost conceput și aprobat de Brătianu, iscălit de prietenul său Golescu și ratificat de domnitorul Carol. Vor trimite o copie dacă e cazul, ori vor publica în presă textul tratatului⁸. Dar n-a fost nevoie de publicarea tratatului, deoarece România prin comportarea ei nu urmărea decît să evite complicațiile și să asigure astfel, practic,

¹ *Ibidem*, p. 294.

² Arh. Ist. Centr. St., Min. Int. Div. Adm., 1876, Dos. 5094, f. 66—67.

³ *Ibidem*, fila 94—95.

⁴ *Ibidem*, p. 86.

⁵ Arhiva M.A.E. a Iugoslaviei (Diplomatski arhiv), P/5 III, nr. doc. 616, Belgrad 1/13 aug. 1876 (teleg. cif.).

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*, 4/16 aug. 1876.

⁸ *Ibidem*, P/5 III, doc. 620 (coresp. cu Bucureștiul).